

Ciudadà Lluç. Quaderns. *El País*. Ricard Ruíz Garzón

Juan March encarna la transformació d'un audaz contrabandista en un potentado de las finanzas a nivel mundial. (Arquivo Can Verga)

Realment importa, a l'hora de valorar el *Ciudadà Kane* d'Orson Welles, la biografia real del magnat William Randolph Hearst? ¿Importa comparar el Hearst oficial amb Charles Foster Kane, saber si el personatge tenia més d'ell o de Welles, mirar de trobar-ne el rosebud primigeni? ¿O potser importa més valorar com va enfocar els flashbacks el cineasta, com jugava amb el so i la llum, com va preparar, per dir-ho sense spoilers, l'efecte final del trineu? Són preguntes amb trampa, és clar, ja superades per la història. Al capdavant, Welles o Kane són avui dia més coneguts que Hearst, i tanmateix, a la gent encara la fascina saber que rosebud, capollet de rosa, també és el terme íntim que Hearst emprava per referir-se al clítoris de la seva amant, l'actriu Marion Davies.

Tot plegat, a escala local, serveix bé de marc per introduir *El banquer*, obra hereva de Ciudadà Kane que es troba entre les més notables de la temporada. Segona novel·la de la periodista,

llibretera i activista Núria Cadenes (Barcelona, 1970), l'obra ha estat sucosament saludada als mitjans perquè, rere l'ambició Miquel Lluç que la protagonitza, tothom hi ha vist la vida del mallorquí Joan March, creador de la Banca March i conegut com el *banquer de Franco*. I certament, la novel·la s'hi inspira de forma clara, tant en fets com en detalls (els fragments en cursiva, per exemple, provenen de cartes, documents i discursos de March i el seu entorn). Si es considera, a més, que per passar de March a Lluç només cal un dissimulat canvi d'apòstol, que el malnom Verga esdevé fàcilment Tralla i que la immensa majoria d'episodis i personatges són de reconeixement immediat (des de la dona Leonor Servera Melis, en el llibre *Virgínia Benimeli*, fins a l'assassinat del fill del soci històric, un Rafael Garau convertit en Tomeu Ribó), no és estrany que algunes lectures d'*El banquer* es puguin veure condicionades pel pes de la història.

Per molt que March pugui ser, a la seva manera, el Hearst de Ses Illes, per valorar bé la novel·la de Cadenes cal però pensar en el Kane mallorquí. Deixar de banda el roman à clef, el joc biogràfic i la recreació d'episodis, i buscar els moviments de càmera. Perquè és aquí, oh sorpresa, on la troballa passa del llibre a l'autora, de l'argument al

realitzador. I no, Cadenes no utilitza com Welles el flashback, però altera la linealitat amb un altre recurs estructural: la fragmentació de la trama. Dividida en 134 escenes de no més de dues o tres pàgines, la novel·la es converteix així en un calidoscopi que salta d'un personatge a un altre, sovint sense que se'n sàpiga al principi la identitat. L'autora, en conseqüència, no retrata el banquer Lluc, sinó que convida el lector a construir-lo, rodoreianament, a partir de miralls trencats. Gràcies a això, i sense necessitat d'incloure-hi ni una data, El banquer deixa de ser la història d'un home i es transforma en la d'una època i una forma de vida, abandona l'esquer d'un individu ambiciós però oblidable i esdevé una ambiciosa i memorable reflexió sobre la intimitat del poder i la corrupció.

No és aquest l'únic recurs de Cadenes que fa reeixir la narració. Entre els estilístics, destaca l'elecció del mallorquí per a bona part de l'obra, un extraordinari trompe l'oeil lingüístic tenint en compte que l'autora és barcelonina i resideix al País Valencià. I també, per no entrar en les influències de la *Vida privada* de Sagarra o la citada Rodoreda, l'aposta per la caricatura a partir d'animals i plantes, una constant descriptiva que comença amb "els plançons" del primer capítol i acaba amb la "moixa pelada" del darrer, entre moments que van des de les lloques, els galls, les guilles, les rates, els lloros i els porcs humans que passegen per la pàgina 10 fins als *ulls de fura* del mateix Lluc o els *braços de salze* de la dona. No s'hi val a badar, però: malgrat aquesta petita venjança i saber que l'autora es troba ideològicament a anys llum del personatge recreat, hi haurà qui aposti per la síndrome d'Estocolm. No serà mala manera d'arribar a la conclusió: entre fantasmes, amants i lledoners, El banquer acaba compadint-se per la solitud del monstre, la qual cosa, pur rosebud, permet humanitzar el protagonista, reforçar la novel·la i consagrar una autora que ja és, i si no el temps ho dirà, pura projecció.